

Meerjarenprogramma

Programma

Wadden
zeehavens

Programma Waddenzeehavens 2022 - 2026

Met specificatie voor 2022

Programma Waddenzeehavens

13 maart 2022

Arjen Bosch

Meerjarenprogramma Waddenzeehavens 2022 - 2026

Met het woord ‘programma’ wordt in dit document “programma Waddenzeehavens 2022-2026” bedoeld. Dit programma is gebaseerd op twee bestuurlijke statements Waddenzeehavens (11 juni 2012; 20 november 2013¹), de evaluatie over de periode tot en met 2017 en het advies van Patrick Poelmann Consult uit in 2020. De opbouw van het programma volgt de lijnen van het aan de bestuurlijke statements gekoppelde koersdocument Waddenzeehavens en is bijgesteld op basis van de evaluatie, die de Raad van Advies op 5 februari 2018 vaststelde. De gekozen werkwijze is een continuering van de afgelopen jaren, op basis van de beschikbaarheid van dezelfde middelen².

In de PKB Waddenzee – dat is de Derde Nota Waddenzee (Structuurvisie uit 2007) – schetst het rijk het volgende ontwikkelingsperspectief voor de waddenzeehavens:

“De Waddenzeehavens hebben zich duurzaam ontwikkeld op een wijze die recht doet aan hun specifieke ligging en mogelijkheden. Hierbij hebben de havens zich op een afgestemde manier gedifferentieerd en gespecialiseerd.”

De waddenzeehavens werkten dit streefbeeld in 2012 uit in een ‘koersnotitie’ met de volgende kernpunten:

- a. Specialiseren op basis van ‘natuurlijke’ economische kracht
- b. Unesco-havens
- c. Gezamenlijk profileren
- d. Samenhang bieden voor het Waddenfonds

Aandachtspunten evaluatie 2017

De werkwijze, frequentie en dergelijke bevat uitstekend en moet worden gecontinueerd. De leden van de Raad vinden de gekozen doelstellingen alleen maar in belang toegenomen, maar brengen daarin de volgende nuancering aan:

- De specialisatie heeft zijn vruchten afgeworpen en het belang van specialisatie is verder uitgekristalliseerd in de economische review van de Waddenacademie. De evaluatie beveelt aan de havens op basis van “natuurlijke” economische kracht verder te ontwikkelen op basis van de aanbevelingen van de Economische review. Een van de leerpunten was dat er weliswaar specifieke visserijhavens zijn, maar dat vissers ook industriehavens nodig hebben en dus voor alle havens van belang kunnen zijn. Daarom heeft de visserij gevraagd om meer Waddenbrede samenwerking met dit programma.
- UNESCO havens is vertaald in EcoPort certificering, “programma Building with nature Waddenzeehavens” en het aanjagen van innovaties voor milieubewuste havenbedrijfsvoering. Deze inzet blijft onverminderd van belang. Voor een deel is dit gekoppeld aan het Waddenfonds.
- Gezamenlijk profileren was aanvankelijk ook gericht op samenwerking op internationale beurzen, maar de animo bleek toch beperkt. De grote waarde van dit kernpunt is vooral gelegen in gezamenlijke standpuntbepaling (ook op trilateraal niveau) en niet zozeer op economische profilering. Door de samenwerkingsgerichte opstelling is de Raad van Advies een gezaghebbend forum geworden, zij het dat deze positie vooral buiten de regio nog voor verbetering vatbaar is.

¹ In 2013 voegden de havengemeenten van Den Oever en Lauwersoog aan bij de samenwerking, die in 2012 is ontstaan tussen de gemeenten van de havens van Den Helder, Harlingen, Eemshaven en Delfzijl.

² Behoudens de jaarlijkse inflatiecorrectie, cf. de CBS-cijfers en is onafhankelijk van gemeentelijk herindelingen.

Alle deelnemers onderstrepen dit als één van de grootste waarden van de samenwerking, zoals is gebleken bij:

- Het investeringskader Waddenfonds,
- Evaluatie PKB, beleidsverkenning en Gebiedsagenda Wadden,
- Trilaterale samenwerking.

Advies Patrick Poelmann Consult 2020

Voorafgaand aan de Raad van Advies van 25 januari 2021 hield Patrick Poelmann een consultatie bij de leden en de directe omgeving van de Raad, en bracht op grond daarvan zijn advies uit onder de titel: *Raad van Advies Waddenzeehavens in een nieuwe Governance voor het Waddengebied*.

De raad besloot dat de havens zichzelf in het Omgevingsberaad gaan vertegenwoordigen. De secretaris van de Raad bedient ook de vertegenwoordiger van de havens en hij bereidt de onderlinge afstemming tussen de voorzitter van de Raad en de havenvertegenwoordiger voor. Poelmann geeft in overweging om de samenwerking voor 5 jaar af te spreken, om te voorkomen dat de samenwerking over anderhalf jaar weer geëvalueerd moet worden. In vervolgoverleg met de wethouders van de kustgemeenten is besloten deze samenwerking tot en met 2026 vast te leggen.

Programma 2022 – 2026

Gelet op de evaluatie en het advies van Patrick Poelmann zijn de oorspronkelijke kernpunten van de samenwerking in dit programma geactualiseerd en de werkwijze voor de komende vijf jaar gecontinueerd. Jaarlijks worden de middelen op basis van de actualiteit aangepast.

1) Havenontwikkeling op basis van 'natuurlijke' economische kracht

Het programma bevordert de uitvoering van haven overstijgende aanbevelingen uit de Economische review en entameert daaraan gerelateerde Waddenonderzoeksprogramma's. Het programma levert bijdragen aan de economische overzichten en daarmee aan het profileren van het economisch belang van de Waddenzeehavens.

Het programma ondersteunt bij de uitwerking van de haven overstijgende aanbevelingen uit de Economische review Waddenzeehavens en het opstellen van de economische kentallen.

Voor havens van de omvang zoals die in de Waddenzee voorkomen is het ontwikkelen van nichemarkten een sterke strategie. Veel ontwikkeling nemen de havens zelf ter hand. Daar waar gewenst, kan programma Waddenzeehavens ondersteunen om specialisatie verder te ontwikkelen. Als ontwikkelingen lastig van de grond komen kan het programma projecten stimuleren, bijvoorbeeld voor indiening bij het Waddenfonds.

Het programma is beschikbaar voor het aanjagen van projecten die de specialisatie bevorderen.

2) Unescohavens

De ligging van de Waddenzeehavens aan een werelderfgoed leidt tot een duurzaamheidsopgave die uitstijgt boven die van andere havens. Met de Coalitie Wadden Natuurlijk (CWN) en Wageningen Marine Research is afgesproken om te komen tot een follow-up van het EcoShape programma Building with Nature Waddenzeehavens en dit uit te breiden naar baggerstrategieën, ook voor vaargeulen. De NOVU³, iTanks⁴ en FME⁵ zijn de samenwerking aangegaan om uitdagingen in de

³ Nederlandse orde van uitvinders

havens op innovatieve wijze mede vorm te geven. Ondertussen is ook via het Waddenfonds en FME een Green Shipping programma ontwikkeld en in 2020 gehonoreerd. Waar nodig wordt verdere uitbreiding van deze programma's vanuit het programmateam bevorderd.

- *Follow-up Building with nature Waddenzeehavens.*
- *Samenwerking NOVU, iTanks en FME verder vorm geven.*

3) Vanuit een samenhangend havenperspectief inspelen op belangrijke beleidstrajecten

De samenwerking in de Raad van Advies Waddenzeehavens heeft in de afgelopen jaren bekendheid en waardering opgeleverd, vooral ook doordat verantwoordelijkheid is genomen in het betrekken van andere Waddenzeepartners en hun belang te incorporeren in de te varen koers.

- *Het programma werkt met een op samenwerking gerichte houding ten opzichte van haar "Waddenzeepartners" in de vorm van werkateliers, debatten en conferenties.*
- *Het programma werkt transparant en onderhoudt de website www.waddenzeehavens.nl en werkt samen met Duitse en Deense zeehavens voor de website www.waddenseaports.com.*

Gebiedsagenda en uitvoeringsprogramma voor het Waddengebied 2050

lenW heeft de Raad van Advies en programma Waddenzeehavens veelvuldig geraadpleegd. De gemeenten van de Raad leveren een extra bijdrage voor deelname vanuit het programma aan de projectgroep in de Gebiedsagenda Wadden, dat inmiddels is omgezet naar het regieteam Uitvoeringsprogramma Agenda voor het Waddengebied.

Het programma neemt deel aan het Regieteam Uitvoeringsprogramma Agenda voor het Waddengebied en verzorgt de verbinding met de havens.

Waddenfonds

Mede op aandringen van de Waddenzeehavens stelden de Waddenzeeprovincies een investeringsprogramma voor het Waddenfonds op, daarbij hebben zij veel wensen van de Waddenzeehavens overgenomen. In 2021 vertaalt het Waddenfonds het investeringskader en de thematische projecten naar uitvoeringsprogramma's. De programmamanager levert de inbreng van de Waddenzeehavens via deelname aan het *IKW-opgaveteam havens*.

Het programma levert een bijdrage aan de uitwerking en ontwikkeling van het Investeringskader Waddenfonds ten behoeve van de Waddenzeehavens.

Trilaterale zeehavensamenwerking

Met Duitse en Deense havens kwamen de Waddenzeehavens tot een gezamenlijke inbreng op de trilaterale regeringsconferentie in 2018 door een Letter of intent op te stellen. De samenwerking dient als platform voor uitwisseling van best practices en ervaringen. De Letter of intent komt weer aan de orde op de Trilateral Wadden Seaport Conference in Duitsland in 2022. Er wordt gekeken of de relatie met de trilaterale natuurbeschermingsorganisaties versterkt kan worden.

Het programma bereidt de inbreng voor de trilaterale regeringsconferentie in 2022 voor.

⁴ iTanks is een kennis- en innovatieplatform voor de havengerelateerde industrie.

⁵ Ondernemersorganisatie voor de technologische industrie

Samenwerking Coalitie Wadden Natuurlijk

In 2018 is het Pact van Marrum afgesloten. Een gezamenlijk statement van de Waddenzeehavens en de Coalitie Wadden Natuurlijk. Deze is in mei 2018 aan de ministers van de regeringsconferentie overhandigd. In 2022 wordt het Pact geëvalueerd en eventueel aan de actualiteit aangepast.

*Het programma verzorgt de samenwerking met CWN
- Evalueren pact van Marrum*

Specifieke onderwerpen voor 2022

In de Raad is afgesproken om in 2022 in het bijzonder aandacht te besteden aan:
- Nationaal Waterprogramma (NWP), energietransitie en circulaire economie.

4) Werkwijze en organisatie

In vergelijking met andere organen heeft de havensamenwerking een minimale staf en een simpele structuur. De samenwerking bestaat uit de (haven)medewerkers in het programmateam aangestuurd door de Raad van Advies. Dit maakt een gezamenlijk optreden mogelijk op verschillende manieren:

- Deelname aan diverse overleggremia
- Werkateliers, consultaties en andere vormen van debat
- Aanjagen van projecten en samenwerkingsrelaties aangaan met andere partners
- De programmamanager vertegenwoordigt de havens in de programmastructuur Agenda en uitvoeringsprogramma voor het Waddengebied
- Informeert en ondersteunt de havendirecteur die namens de Waddenzeehavens deelneemt aan het Omgevingsberaad
- Documenten van de meeste bijeenkomsten zijn te raadplegen op www.waddenzeehavens.nl.

De Voorzitter zorgt voor sturing via de Raad, de secretaris vertaalt deze naar een programmatische aanpak. Het programmateam verzorgt de ambtelijke aansturing en verantwoording van het programma. De teamleden adviseren de programmamanager bij de uitvoering van het programma en hun bestuurders in de Raad en de havendirecteuren. De resultaten worden bereikt via het aanjagen en organiseren van de samenwerking, waardoor een gezamenlijke richting tot stand komt. De havendirecteuren stemmen hun inbreng in het Omgevingsberaad af en maken daarbij gebruik van de informatiepositie van de programmamanager.

Concreet organiseert de programmamanager het volgende:

- Raad van Advies
- Programmateam
- Publicatie op www.waddenzeehavens.nl en www.waddenseaports.com

Het programma organiseert twee maal per jaar de Raad van Advies Waddenzeehavens en 4 maal per jaar het programmateam Waddenzeehavens.

Inzet middelen

Voortbouwend op eerdere afspraken zegden de kustgemeenten hun bijdrage toe aan het meerjarige programma Waddenzeehavens voor de periode van 2022-2026. Tevens is overeengekomen dat deze

bedragen jaarlijks met de inflatie worden gecorrigeerd. In dit bedrag is ook de toeslag voor de deelname aan de programmastructuur Agenda en Uitvoeringsprogramma voor het Waddengebied verwerkt.

Begroting 2022

1) Havenontwikkeling (12 dagdelen)

De activiteiten voor Havenontwikkeling op basis van 'natuurlijke' economische kracht, richten zich op het uitwerken van de aanbevelingen uit de Economische Review Waddenzeehavens. Daarbij is speciale aandacht voor de visserij.

2) Unescohavens (12 dagdelen)

De activiteiten voor Unescohavens richten zich op het binden van partners, leren van elkaar en om tot uitvoering van de projecten te komen. Met het opgaveteam Investeringskader Waddengebied wordt met ondersteuning van iTanks en de havens overeenstemming bereikt over de inhoud van het *EcoPort innovatieprogramma*. Het programma richt zich op de innovaties om tot verdere verduurzaming van de havens te komen.

3) Beleidstrajecten (90 dagdelen)

De *Agenda voor het Waddengebied 2050*, is in 2020 afgerond. 2021 staat in het teken van het *Uitvoeringsprogramma* (samen Gebiedsagenda Wadden) en voorbereiding de haveninbreng in het Omgevingsberaad. Daarbij heeft het programma voorstellen gedaan voor aanvulling van het Nationaal Waterprogramma en de oprichting van een Kustfonds Wadden. In december 2021 stelde het Bestuurlijk Overleg Waddengebied het concept Uitvoeringsprogramma 2021-2026 vast. De programmamanager behartigt de belangen van de havens in de Regiegroep Uitvoeringsprogramma. Daarnaast wordt ingezet op beïnvloeding van de trilaterale regeringsconferentie en met CWN de werking van het Pact van Marrum een gevolg geven.

Samenvattend gaat het om de volgende beleidstrajecten:

1. Uitvoeringsprogramma Gebiedsagenda (incl. Kustfonds Wadden en bevorderen bekostiging)
2. IKW-programma's (Waddenfonds) uitwerken
3. Voorbereiding trilaterale Regeringsconferentie 2022
4. Evaluatie Pact van Marrum
5. Voorgestelde projecten Nationaal Waterprogramma

4) Organisatie (26 dagdelen)

De activiteiten voor profileren richten zich op de continuering van samenwerking in de vorm van organisatie van de Raad van Advies (2x) en het programmateam (5x).

Het programma onderhoudt de website www.waddenzeehavens.nl en draagt bij aan www.waddenseaports.com.

5) Overige kosten

Naast de inhuur van de programmamanager is er een budget beschikbaar voor: Inhuur (voorzitter, notulist stuurgroep ed.) en materiele kosten / stelpost.